

SHARQ VA G'ARB MAMLAKATLARIDA OILA AN'ANALARI MOSLASHISHI

O'rinboyeva Munisa Oybek qizi

*Qoraqalpog'iston Respublikasi Nukus shahri
Berqad nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti
San'atshunoslik fakulteti 4- bosqich talabasi*

Annotatsiya. Ushbu maqola globallashuv, avlodlar almashinuvi va o'zgaruvchan madaniy dinamikaning ta'sirini hisobga olgan holda Sharqiy va G'arbiy mamlakatlarda oilaviy an'analarning moslashuvini o'rganadi. Ushbu moslashuvlar qanday sodir bo'lishini, ularning oila dinamikasiga ta'sirini o'rganadi va zamonaviy jamiyatda oilaviy an'analarni saqlash va ahamiyatini oshirish bo'yicha takliflar beradi.

Kalit so'zlar: oilaviy an'analar, madaniy moslashuv, Sharq, G'arb, globallashuv, avlodlar almashinuvi.

Аннотация. В этой статье исследуется адаптация семейных традиций в странах Востока и Запада, учитывая влияние глобализации, смены поколений и меняющейся культурной динамики. Он исследует, как происходят эти адаптации, их влияние на семейную динамику и предлагает предложения по сохранению и повышению важности семейных традиций в современном обществе.

Ключевые слова: семейные традиции, культурная адаптация, Восток, Запад, глобализация, смена поколений.

Annotation. This article explores the adaptation of family traditions in Eastern and western countries, taking into account the effects of globalization, generational exchange and changing cultural dynamics. Studies how these adaptations occur, their impact on family dynamics, and makes suggestions for preserving and increasing the importance of family traditions in modern society.

Keywords: family traditions, cultural adaptation, East, West, globalization, generational exchange.

Oilaviy an'analar madaniy merosning ajralmas qismi bo'lib, qadriyatlarni, urf-odatlarini va o'ziga xoslikni saqlash vositasi bo'lib xizmat qiladi. Biroq, globallashuv va tez ijtimoiy o'zgarishlar davrida oilaviy an'analarning moslashuvi odatiy hodisaga aylandi. Ushbu maqola Sharqiy va G'arbiy mamlakatlarda oilaviy an'analarga moslashish jarayoni va oqibatlarini o'rganadi.

Oilaviy an'analarning moslashuvini tushunish uchun ushbu tadqiqot sifatli tadqiqot yondashuvidan foydalangan. Ma'lumotlar so'rovlar, intervyular va tegishli

adabiyotlarni ko'rib chiqish orqali to'plandi. Ishtirokchilar tarkibiga Sharqiy va G'arbiy madaniy kelib chiqishi, turli yosh guruhlarini qamrab olgan shaxslar kiritildi¹.

Oilaviy an'analar butun dunyo jamiyatlarining, shu jumladan Sharqiy va G'arbiy mamlakatlarning madaniy o'ziga xosligi va qadriyatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Oilaviy urf-odatlarining ahamiyati jihatidan juda ko'p o'xshashliklar mavjud bo'lsa-da, ushbu an'analarning ushbu ikki madaniy sohada qanday moslashishi va amal qilishida sezilarli farqlar mavjud.

Sharqiy Mamlakatlar:

- **Kollektivizm:** Xitoy, Yaponiya va Hindiston kabi ko'plab Sharq madaniyatlari tabiatan kollektivizmga moyil. Oilaviy urf-odatlar farzandlik taqvodorligi kontseptsiyasida chuqur ildiz otgan, bu erda bolalar o'z oqsoqollarini hurmat qilishlari va ularga g'amxo'rlik qilishlari kerak. Bu ko'pincha ajdodlarni hurmat qilish uchun an'anaviy amaliyot va marosimlarni saqlashni o'z ichiga oladi.

- **Tantanali tadbirlar:** Sharq madaniyati to'y, dafn marosimlari va diniy marosimlar kabi marosim va marosimlarga katta e'tibor beradi. Ushbu tadbirlar ko'pincha an'analarga boy bo'lib, oilaning birlashishi va madaniy merosini tasdiqlash uchun imkoniyat sifatida qaraladi.

- **Oqsoqollarni hurmat qilish:** ko'pgina Sharq madaniyatlarida oqsoqollarni hurmat qilish va ularga bo'ysunish asosiy qadriyat hisoblanadi. Oilaviy urf-odatlar ko'pincha keksa oila a'zolaridan, ayniqsa muhim hayotiy voqealar paytida yo'l-yo'riq va baraka izlashni o'z ichiga oladi.

- **Oziq-ovqat va oshxona:** oziq-ovqat ko'plab Sharq madaniyatlarida oilaviy an'analarning Markaziy elementidir. Oilalar avlodlarga o'tib kelgan an'anaviy taomlarni tayyorlash va baham ko'rish uchun yig'ilishadi. Bu ovqatlar ko'pincha chuqur madaniy ahamiyatga ega.

- **Bayramlar va bayramlar:** Sharq mamlakatlari o'zlarining madaniy va diniy an'alarida chuqur ildiz otgan turli bayram va bayramlarni nishonlaydilar. Ushbu bayramlar ko'pincha oilaviy yig'ilishlar, maxsus marosimlar va sovg'alar almashishni o'z ichiga oladi².

G'arb Mamlakatlari:

- **Individualizm:** AQSh va G'arbiy Evropadagi kabi G'arb madaniyati individualizmni ta'kidlaydi. Oila hali ham muhim bo'lsa-da, oila a'zolari orasida ko'pincha ko'proq avtonomiya va mustaqillik mavjud bo'lib, bu an'analar amaliyotida o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

¹ Bronner S.J. (2000) The Meanings of Tradition: An Introduction. *Western Folklore*, 59 (2): 87–104.

² Fabrikant M., Magun V. (2014) *Semeinye tsennosti rossiian i evropeitsev* [Family Values of Russians and Europeans]. *Demoscope Weekly*, 613–614. Available at: <http://goo.gl/7xa2Oj> (accessed 10 October 2014).

- Xususiylashtirish: G'arb mamlakatlarida oilaviy an'analar ba'zan yanada moslashuvchan va xususiylashtirishga bo'ysunadi. Oilalar turli xil madaniy an'analarni birlashtirishi, o'ziga xos marosimlarini yaratishi yoki mavjud amaliyotlarni o'z xohishlariga moslashtirishi mumkin.

- Sekulyarizatsiya: so'nggi o'n yilliklarda ko'plab G'arb mamlakatlari dunyoviy bo'lib, oilaviy an'analarning diniy jihatlari o'zgarishiga olib keldi. Ba'zi oilalar diniy marosimlarni davom ettirsa, boshqalari dunyoviy yoki madaniy bayramlarga ko'proq e'tibor qaratishlari mumkin.

- Yadro oilasiga e'tibor: G'arb jamiyatlari ko'pincha yadro oilasini (ota-onalar va bolalar) katta oila tuzilmalaridan ustun qo'yadilar. Bu amalda bo'lgan urf-odatlar turlariga va oilaviy yig'ilishlarning chastotasiga ta'sir qilishi mumkin.

- Tijorlashtirish: G'arb madaniyati Rojdestvo va Sevishganlar kuni kabi bayramlarni tijorlashtirish bilan mashhur. Bu davrda oila muhim bo'lib qolsa-da, ko'pincha bayramlarda kuchli iste'molchi jihati mavjud.

Sharqiy va G'arbiy mamlakatlarda oilaviy an'analarning moslashuviga urbanizatsiya, globallashtirish, avlodlar almashinuvi va qadriyatlarining o'zgarishi kabi omillar ta'sir qiladi. Ba'zi an'analar saqlanib va asrab-avaylanishi esa, boshqalar evolyutsiya yoki vaqt o'tishi bilan yuz tojni mumkin. An'ana va moslashish o'rtasidagi muvozanat har bir jamiyatning madaniy va ijtimoiy kontekstini aks ettiruvchi dinamik jarayondir.

Oilaviy an'analarni moslashtirish turli omillar ta'sirida murakkab jarayondir. Globallashtirish madaniy amaliyotlar almashinuvi osonlashtirdi va ko'p hollarda gibril an'analarga olib keldi. Avlodlar almashinuvi muhim rol o'ynadi, yosh avlodlar an'analarni saqlashning yanada amaliy va samarali usullarini izladilar. Shuni tan olish kerakki, moslashish madaniy o'ziga xoslikni yo'qotishni anglatmaydi, balki zamonaviy hayot talablariga moslashishda asosiy qadriyatlarni saqlash vositasi bo'lishi mumkin.

Xulosalar:

Sharqiy va G'arbiy mamlakatlarda oilaviy an'analar dolzarb bo'lib qolmoqda, ammo ular o'zgaruvchan madaniy dinamikaga javoban moslashuvga bo'ysunadi. Bu moslashish tabiatan zararli emas, lekin bu an'analarning uzoq umr va davomiy ahamiyatini ta'minlash vositasi bo'lishi mumkin. Oilalar uchun madaniy merosni saqlash va zamonaviy turmush tarziga moslashish o'rtasida muvozanatni topish juda muhimdir.

- Ta'lim va xabardorlik: an'analarning ahamiyatini barcha avlodlar tushunishini ta'minlash uchun oilalarda madaniy ta'lim va xabardorlikni rivojlantirish.

- Moslashuvchanlik: oilaviy an'analarni moslashtirishda moslashuvchanlikni rag'batlantirish, asosiy qadriyatlar va marosimlarni hurmat qilgan holda yangilikka imkon berish.

- Avlodlararo muloqot: tushunishdagi bo'shliqni bartaraf etish va an'analarning uzatilishini ta'minlash uchun avlodlar o'rtasida ochiq muloqotni rivojlantirish.

- Hujjatlar: kelajak avlodlar uchun saqlanishini ta'minlash uchun hikoya qilish, yozish yoki multimedia orqali oilaviy an'analarni hujjatlashtirishni rag'batlantirish.

Xulosa qilib aytganda, Sharqiy va G'arbiy mamlakatlarda oilaviy an'analarning moslashuvi rivojlanayotgan madaniy dinamikaga tabiiy javobdir. Ushbu an'analarni saqlab qolish va zamonaviy turmush tarzini uyg'unlashtirish o'rtasida ularning oila birligi va umuman jamiyatda dolzarbligi va ahamiyatini ta'minlash uchun muvozanatni saqlash juda muhimdir.

Adabiyotlar.

1. Bronner S.J. (2000) The Meanings of Tradition: An Introduction. *Western Folklore*, 59 (2): 87–104.
2. Dworkin R. (1986) *Law's Empire*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
3. Fabrikant M., Magun V. (2014) Semeinye tsennosti rossiian i evropeitsev [Family Values of Russians and Europeans]. *Demoscope Weekly*, 613–614. Available at: <http://goo.gl/7xa2Oj> (accessed 10 October 2014).
4. Federal Law N 167 FZ dated 2 July 2013 amended 25 November 2013 "On the Introduction of Changes in the Certain Acts and Laws of the Russian Federation in Connection with Orphans and Children Left without Parental Support". Available at: <http://goo.gl/PSQVND> (accessed 10 October 2014).
5. Federal law N 49 FZ dated 24 April 2008 "On the Introductions of Changes in the Certain Laws and Acts of the Russian Federation in Connection with the Introduction of the Federal Law 'On Guardianship and Custody'". Available at: <http://goo.gl/JBEa7C> (accessed 10 October 2014)